

Input M&V t.b.v. RIVM reactie op het concept referentiekader COVID-19

20-08-2020

Methode algemeen

- Het is belangrijk dat de methode transparant en duidelijk is in de bedoeling ervan en in de gehanteerde methodologie. Hoe en door wie wordt de score toegekend en blijft dit inzichtelijk? DG Covid noemt het enerzijds een kwalitatieve methode, anderzijds wordt de methode door het gebruik van de 5-puntschaal semi-kwantitatief. De ervaring bij vergelijkbare analysemethoden leert dat beleidsmakers en stakeholders de uitkomsten verschillend interpreteren. Scores worden soms opgeteld en daarna gebruikt in besluitvorming, hoewel dat methodologisch niet de bedoeling is. De vraag is of de 5-puntschaal voldoende differentiërend werkt. Groot voordeel van de methode is dat de methode goed helpt bij het vergelijken van maatregelen en een meer integrale kijk biedt.
- Het aantal sub-indicatoren en de mate van detail van de sub-indicatoren zal invloed hebben op het gewicht van de indicator. Is het referentiekader op dit punt voldoende evenwichtig?
- Het is belangrijk dat voor alle (sub)indicatoren voldoende data/informatie van relevante kwaliteit beschikbaar zijn.
- RIVM heeft enige ervaring bij gebruik en ontwikkeling van dergelijke methodieken (zoals Maatschappelijke Kosten Baten Analyse en Socio-economische analyse). Aangeboden zou kunnen worden die expertise te benutten.

Specifieke opmerkingen over sub-indicatoren

- Het abstractieniveau van indicator "maatschappelijke impact" is hoger dan die van de andere indicatoren. De sub-indicatoren zijn zeer uiteenlopend en ongelijksoortig. Dit is sterk belemmerend voor een (inhoudelijk uitlegbare) score-bepaling.
- De sub-indicatoren wekken de indruk vooral over negatieve effecten te gaan; er zijn ook positieve effecten mogelijk.
- De veiligheidseffecten die genoemd worden betreffen sociale veiligheid en zouden beter onder de sub-indicator sociale cohesie passen.
- Leefomgeving wordt in de tekst gekenschetst als de woon- en werkomgeving maar in de tabel 3 is de werkomgeving (ten onrechte) weggevalen.
- Bij veiligheid zou je ook kunnen kijken naar de 'chemische' veiligheid, dan wel dit aspect moeten betrekken bij milieueffecten.
- Bij milieu-effecten kan de luchtkwaliteit relevant zijn (i.v.m. minder verkeersbewegingen) evenals geluidbelasting (mogelijk minder verkeerslawaaï en meer burengeluid); verschillende bronnen moeten daarbij worden betrokken (zoals in de voorbeelden geschetst). Ook zou de positieve beleving van natuur (meer mensen gingen naar buiten) betrokken kunnen worden.
- De psychische gevolgen lijken smal te worden opgevat. Het volstaat in deze crisis niet om alleen bij ouderen, kwetsbare groepen de psychische gevolgen te meten. De crisis heeft betrekking op vrijwel alle determinanten van mentaal welbevinden, vrijwel alle burgers zijn 'at risk'. Zoals mensen die financieel getroffen worden, mensen die ziek zijn geweest, in quarantaine moeten of zijn geweest. Dit zijn ook doelgroepen die a.g.v. COVID (maatregelen) impact ondervinden op mentaal welbevinden. RIVM wil met externe partners (o.a. GGD'en, NIVEL) een monitor inrichten om de fysieke en mentale gevolgen van COVID-maatregelen langere tijd (5 jaar) te monitoren. Als dit plan gehonoreerd wordt, dan kunnen gegevens uit deze monitor ook gebruikt worden voor dit referentiekader.

Spreeklijn naar aanleiding van NOS berichtgeving Nieuwsuur over dat Bouwbesluit volgens experts niet is toegespitst op het voorkomen van verspreiding van infectieziekten. Verwijst VWS nog steeds naar lopend onderzoek RIVM

- Het is in het algemeen goed om voldoende te ventileren, of dat nu via natuurlijke of mechanische ventilatiesystemen gaat. Dit kan mogelijk infecties zoals COVID-19 voorkomen, maar in welke mate is niet bekend.
- Het RIVM heeft geen onderzoek gedaan naar de vraag of (in welke mate) het Bouwbesluit de verspreiding van COVID-19 voorkomt.
- Mogelijk kan ventilatie die voldoet aan Bouwbesluit COVID-19 voorkomen; maar er is bij het RIVM nog geen publicatie bekend waaruit is gebleken dat een bepaalde ventilatievoud COVID-19 voorkomt (en in welke mate).
- Er zijn wel (model)studies waaruit blijkt dat aerosolen bij voldoende ventilatie worden verdund / verwijderd.
- Maar op basis van de huidige kennis is onduidelijk wat voor bijdrage deze aerosolen hebben aan de verspreiding.

In het kort stelt het RIVM dat:

- het onduidelijk is of aerosolen (aerogene transmissie) een voorname rol spelen in de verspreiding
- goede ventilatie leidt tot een gezond en prettig binnenklimaat; volg daarom in ieder geval de bestaande regelgeving (Bouwbesluit) en aanvullende richtlijnen zoals voor scholen[NB hiermee wordt wellicht COVID-19 voorkomen, maar we kunnen niet zeggen in welke mate]
- er onvoldoende aanwijzingen zijn om aanvullende maatregelen te adviseren op gebied van ventilatie om aerogene transmissie van het coronavirus te voorkomen. [Maar uiteraard mag wie dat wil natuurlijk wel aanvullende maatregelen nemen.]